

Úvod k evolučnímu přístupu

Vladan Hodulák

Dominantní paradigmatata

- Společenské vědy mají dlouhodobě problém s uchopením prvku změny ve společenském vývoji
- Dominantní teorie byly do značné míry inspirovány Newtonskou fyzikou – téma rovnováhy
 - Neoklasická ekonomie
 - Neorealismus
- Statické teorie rovnováhy neschopné vysvětlit příčinu změny (rovnováhy narušeny z vnějšku)
- Empirické výsledky velmi diskutabilní, predikční úspěšnost extrémně nízká

Proč evoluční přístup

- Dynamická teorie
 - hledání zákonitostí vývoje v čase
 - změna je chápána jako standard (nikoli výjimka), a je ji potřeba vysvětlit
- Odpovídá na otázky:
 - Odkud se to (živočišný druh, technologie, instituce) vzalo?
 - Na základě čeho přetrvalo právě toto a ne něco jiného?

Přehled myšlení o vývoji a změně

- Starověk (Indové, Herakleitos, Aristoteles)
- Středověk – jeden cyklus (Augustin)
- Osvícenství – idea rozvoje a pokroku
 - směřovaný
 - kumulativní
 - nezvratný
 - cílený
- Hegel – vývoj světového ducha (dialektika - teze, antiteze, syntéza)
- Ve společenských vědách je rozšířený koncept vývojových stádií

Pokusy o charakterizaci rozvoje

- Charles Monetsquieu (1689-1755) – od monarchie k republice
- Auguste Comte (1798-1857) – teologické, metafyzické, pozitivní stádium rozvoje
- Friedrich List (1798 -1848) – divošství, pastýřství, agrární, agrárně –průmyslové, agrárně průmyslové a obchodní
- Karl Marx (1818-1883) – historický materialismus
- Henry Maine (1822-1888) – od statusu ke smlouvě
- Teleologie
 - účelnost jako řídicí princip světa
 - směřování k určitému cíli

Historie evoluční teorie

- Jean-Babtiste Lamarck (1744-1829)
 - dědění získaných vlastností
- Thomas Maltus (1766-1834)
 - boj o zdroje ve společnosti
- Charles Darwin (1809-1882)
 - dědičnost, proměnlivost a přirozený výběr
- Herbert Spencer (1820-1903)
 - společenská evoluce, přežití nejsilnějších
- Sociální darwinismus
- Evoluční myšlení a geopolitika
- Petr Kropotkin (1842-1921)
 - spolupráce

Vývoj a změna ve 20. století

- Problémy evolučního paradigmatu
 - chybná interpretace Darwina
 - nedostatky Darwinova přístupu (mechanismus dědičnosti)
- Funkcionalismus a teorie modernizace
- Walt Rostow (1916-2003) a jeho stádia hospodářského vývoje
- Francis Fukuyama (1952-) a jeho konec dějin
- Renaissance evolučního myšlení od 60. let
 - Neodarwinismus
 - Sociobiologie
 - Evoluční psychologie
- Reakce společenských věd

Evoluční minimum

- Evoluce × rozvoj
- Výchozí předpoklady darwinovské teorie:
 - Jednota materiálního světa
 - Všechno je něčím určeno (není nezapříčiněná příčina)
 - Doktrína kontinuity
 - Kumulativní kauzální vysvětlení
- Populace entit, která interaguje se svým prostředím a na základě této interakce se mění
- Hlavní principy
 - Dědičnost (zadržení)
 - Proměnlivost
 - Přirozený výběr
- Evoluce nemá cíl!